

240. Mályinka határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B?

2004. július 19-én helyszíni szemlét, leletmentést végeztünk Dédestapolcsány és Mályinka községek határvonalában, ahol vasleleteket találtak.

Déderi vár, Vásárhelytető: Egy nagyobb mészkővel jelzett fa tövében vastartalmú nehéz rögök voltak, s ugyanennek a fának a tövében összegyűlve cserepek látszottak. Az egész mesterségesnek tűnt. A vasrögök felszedésekor azonban kiderült, hogy azok a fa gyökerei között vannak, lényegében a fa növekedésekor gyökereivel átfogta, sőt befoglalta, hiszen volt olyan vasrög, amit nem is tudtunk kivenni a vastag gyökerek közül.

Verebce vár: Egy bükkfa mellett eredetileg öt nyéllyukas vasék feküdt. A megtaláláskor egy darabot a Kohászati Múzeumba vittek, helye azonban jól látszott a puha földben. Gyakorlatilag a felszínen voltak. A területen pár cserepet találtunk. Nováki Gyula és Sándorfi György A történeti Borsod megye várai című, 1992-ben megjelent munkájában a 12–13. oldalon írt a várról, és a felszínen gyűjthető cserepek alapján nagy valószínűséggel a Kyjatice-kultúra korára datálta.

A terepbejárásán részt vett a Bükki Nemzeti Park Természetvédelmi őrkerület vezetője Barta Zsolt, önkéntes természetvédelmi őr Taricska Tibor, a Kohászati Múzeum igazgató-helyettese Porkoláb László és Balogh Marcell fotós.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA – PUSZTAI TAMÁS

241. Mesteri, Padoskertalja és Tüskés-dűlő

(Vas megye) B, V, Kö

2004. február 21-én helyszíni szemlét végeztünk a tervezett új fürdőkomplexum helyének Ny-i részén. Művelés alatt álló domboldal, amely lejt É felé. A domboldal úthoz közeli terephullámán (alacsonyabb terasz) gyűjthetők a leletek. A magasabb térszínen és a dombtetőn egyre kavicsosabb a termőtalaj és a leletek is megszűnnek. A fürdőre vezető aszfaltúttól D-re, a dombtető felé kb. 70–80 m szélességben és a tehenészeti telepre vezető földútig bizonyosan tart a lelőhely. Kiterjedése Ny felé, azaz a Mesteri–Kemeneskápolna (8456. sz.) út felé nem tisztázható. A lelőhely pillanatnyilag ismert kiterjedése kb. 70–80 m (É–D) × 120 m (K–Ny). A leletek csak kerámiatöredékek: őskoriak, nagy valószínűséggel az urnamezős és a Hallstatt kultúra, valamint a 13–18. század emlékei. Szétszántott objektumokat nem láttunk.

ILON GÁBOR

242. Mezőcsát, Erdőszög

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R

A területen tervezett bányatelek terepbejárásait 2004 márciusában végeztük. A vizsgált terület tarló volt, közepén, egy egykori kiemelkedés helyén egy bányagödört találtunk. Annak metszetalján nem lehetett régé-

szeti jelenségeket megfigyelni, viszont a meddőhányóban igen. Itt kevés újkőkori kerámiatöredék került elő. A bányagödör környezetében a tarlón további felszíni régészeti leletek nem voltak. A tervezett bányatelektől É-ra, a bányatelek határaitól 300 m-re egy ÉNy–DK irányú kiemelkedésen, 220 m hosszan a szántásban közepes felszíni leletsűrűséget mutató, rézkori leletek által jelzett régészeti lelőhelyet találtunk. A leletek a Herman Ottó Múzeumba kerültek.

PUSZTAI TAMÁS

243. Mezőörs határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Kk, Kú

2004. március 16-án helyszíni szemlét végeztünk a község településrendezési tervéhez kapcsolódóan.

Rétre-dűlő: Megállapítottuk, hogy a KÖH Mezőörs 12. számú lelőhely valóban ott található ahol a térképezéskor jelezték – igaz, római kori leletek helyett mindennütt középkori és kora újkori edénytöredékeket láttunk a felszínen. A dűlőút túloldalán, a tehenészet mögött új lelőhelyet találtunk: itt is középkori edénytöredékeket észleltünk a felszínen, viszonylag ritkán de nagy területen elszórva.

Volt szovjet gyakorlótér: A ma legelőnek használt terület a helybeli információk megfelelően jóval nagyobb volt a bejelölt területnél. Ma a beásások már nem látszanak, a többszörösen bolygatott felszínen régészeti leletet nem észleltünk.

TOMKA PÉTER

244. Miskolc-Tapolca, Barlangfürdő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kö

A miskolci Herman Ottó Múzeum 2004. december 1–17. között régészeti feltárást végzett a területen (hrs.: 46292/5), amely a barlangfürdő jelenleg lekerített területéhez K-ről közvetlenül kapcsolódó park, az egykori Anna szálló helye. A vizsgált területen nyolc É–D, illetve K–Ny tájolású, egyenként 1,5 m széles kutatóárkot húztunk. Az árkok legmélyebb szakasza a mai felszín alatti 2 m mélységet érintette. A feltárást során előkerültek a tapolcai bencés apátság templomának és kolostorépületének maradványai. Az apátság épületeinek legkorábbi járósintjei a mai felszín alatt 1,5–1,8 m mélységben találhatóak. A próbafeltárást során meghatároztuk a K-i és D-i kolostorszárny épületeinek egy részét, valamint a templom hajóját. A kolostor falai a korabeli járósinthez mérten 1,2 m magasságig, míg a templom egyes részei a korabeli felszínhez mérten 1 m magasságig állnak. A templom esetében elkülöníthetünk egy 13. századi pusztulási réteggel jelzett Árpád-kori, valamint egy középkori építési periódust. A kolostorépület területén ennél jóval több átépítéssel is számolhatunk. A nemzeti monostorként épített apátság templomában kell keressük az alapító Miskolc nemzetség temetkezéseit is. Az apátságról a legkorábbi írásos emlékek az 1210-

es évekből származnak, de a régészeti adatok alapján építését feltehetően korábbi időszakra tehetjük. Mind a templom, mind pedig a kolostorépület olyan állapotban maradt meg, hogy egy későbbi teljes régészeti feltárás eredményeképp megrajzolható lesz az apátság részletes szerkezete, ami lehetőséget ad annak bemutatására is.

PUSZTAI TAMÁS

245. Mohora, Dinnyés

(Nógrád megye) B, N

2004 augusztusában Mohora község településrendezési tervéhez régészeti hatástanulmány készítése során új lelőhelyet regisztráltunk a falutól ÉNy-ra, a Fekete-víz és vasútvonal közti dombon. A lelőhely pontos kiterjedését a mezőgazdasági művelés miatt nem tudtuk megállapítani. A lelőhely déli sarkában korábban szivattyútelepet létesítettek, aminek során valószínűsíthető, hogy a lelőhely ezen részét megbolygatták. A területen több korszak leleteiből gyűjtöttünk, a lelőhely földrajzi fekvése és intenzitása alapján az őszi hónapokban terepbejárással kívánjuk meghatározni a pontos kiterjedését.

GUBA SZILVIA

246. Mosonmagyaróvár, Déli városrész

(Győr-Moson-Sopron megye) Á, Kö

2003–2004 folyamán zajlott le a terület csatorna-rekonstrukciós programja. Az érintett utcák egy része érinti az Árpád-kori (11–13. század) mosoni ispáni vár suburbiumának területét, amit a helyi önkormányzat a 35/1996 sz. ÖKT rendelettel helyi régészeti védettség alá helyezett. A csatornázási munkák 80 cm széles árkokban zajlottak, szakaszos (5–10 m) sávmegnyitásokkal, az érintett utak É-i sávjának közepén. A felső, újkori rétegeket régészeti megfigyelés mellett kanalas markoló távolította el, míg a régészeti rétegeket kézi munkaerővel bontottuk ki.

Fuvaros utca (hrsz.: 3167): A tervmódosulások miatt a teljes csatornázás elmaradt, mindössze néhány métert bolygattak 30–40 cm mélyen, az utca déli végén, a Soproni utca bekötésénél. Itt régészeti leletet, jelenséget nem észleltünk.

Háromsarok köz (hrsz.: 3306): A régészeti kutatást 2003. november 18–21. között végeztük. A sávban régészeti leletet nem találtunk, ott a középkorban vízjárta terület lehetett. Az utca a Fuvaros utcát és a Soproni utcát köti össze, mindkettőben jelentős leletanyagot, és az ispáni vár sáncát tártuk fel. A Háromsarok közben a várat délről védő (természetes?) vizesárok húzódott.

Kis utca (hrsz.: 2658/2): A régészeti kutatást 2004. március 22. és április 9. között végeztük. A terület a mostani Királydomb (Bergli) déli felén fekszik. Bár a sűrű leletanyagból következően valószínűleg a közvetlenül határos területen (is) feküdt a suburbium, ám a korlátozott kutatási lehetőségek miatt objektumfoltot sehol

nem tudtunk megfigyelni, és a világosbarna agyagos réteg is csak a terület közepén (a Hajós utcától kb. 30 m-re) jelentkezett. Gazdag és változatos Árpád-kori leletanyagunk (állatcsont, kerámia, import kerámia, vastöredékek) ebből a rétegből, zömében a réteg aljából származik. A legjelentősebb leletünk egy ép fazék. A fazék belsejéből földmintákat tettünk el, amelyet a Magyar Mezőgazdasági Múzeum archeobotanikusa, Torma Andrea vizsgál. A fazék aljából egy igen erősen korrodálódott vasszeg is előkerült.

Soproni utca: 2004 áprilisában a keskeny, sekély (140–150 cm mély) árokszakasban az elhasználdott csatornacsöveket cserélték ki a Hajós utcai kereszteződésig bezárólag. A már korábban többszörösen bolygatót árokban leletet vagy régészeti jelenséget nem észleltem.

Soproni utca 48–60. (hrsz.: 3313–3114): A régészeti kutatást 2003. október 27. és november 6. között végeztük. A feltárt rétegek az érintett terület teljes hosszában azonos módon jelentkeztek. Leletanyagunk csupán néhány állatcsont és néhány vastöredék volt, mely a Hansági Múzeumba került.

ASZT ÁGNES

247. Mosonmagyaróvár, Kis utca 12.

(Győr-Moson-Sopron megye) Á

2004. november 23–29. között szondaárkos próbafeltárást végeztünk Mosonmagyaróvár mosoni városrészében, a fenti telken. A terület helyi régészeti védelem alatt áll, mivel része az Árpád-kori suburbiumnak. A három kutatóárok mindössze 20 m²-t fedett le. Az előkerült 12 objektum egyszerű Árpád-kori építmény, a suburbium egy udvarának elemei (árkok, gödrök, cölöplyukak). A belőlük előkerült nagy mennyiségű leletanyag (kerámia, állatcsont) egységesen datálható a 12–13. századra.

ASZT ÁGNES

248. Muhi, Kavicsbánya

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Sza, Á

2004 tavaszán Pusztai Tamás terepbejárást végzett a kavicsbánya területén, melynek során a felszínen őskori cseréptöredékeket gyűjtött, valamint egy megbolygatott objektumot is regisztrált. A területen a már meglévő két bányató között egy csatorna megnyitását tervezték. A munkálatok megkezdése előtt elvégeztük a leletmentő ásást. A viszonylag csekély számú objektumból előkerült leletanyag zömében Árpád-kori (13. század), amely egy négyszögletes, lekerekített sarkú, sarkaiban egy-egy cölöplyukkal rendelkező házból került ki. Feltártunk továbbá egy keskeny árkot (kerítés?) amelyben egymás mellett sűrűn elhelyezkedő karólyukakra figyeltünk fel. A ház és a kerítés hossz tengelye egymással egyező (ÉNy–DK). Négy szabálytalan alakú gödörből származó kerámia került elő, többek között egy szépen meg-